

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av Förskolan Ljuset ek. för.:s
arbete för att skapa förutsättningar i förskolan för
barns språkutveckling i svenska**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Förskolan Ljuset ek. för. Syftet är att granska kvaliteten i huvudmännens arbete med att ge förskolor förutsättningar att arbeta med och stimulera barns språkutveckling i svenska. Granskningen ska särskilt inrikta sig på huvudmän för förskolor där annat språk än svenska dominerar. I granskningen av Förskolan Ljuset ek. för. ingår en förskola.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bil. 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Förskolan Ljuset ekonomiska förening. i följande utsträckning:

Huvudmannens arbete med att skapa förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska

Huvudmannen skapar i flera delar förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska av god kvalitet, men utvecklingsområde finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen behöver systematiskt kartlägga information av relevans för det språkutvecklande arbetet för att kunna göra analyser i syfte att identifiera utvecklingsområden och skapa förutsättningar för ett långsiktigt utvecklingsarbete.

Huvudmannens arbete för att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska

Huvudmannen arbetar i flera delar med att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Huvudmannen behöver säkerställa att kompetensutvecklingsinsatser genomförs utifrån identifierade behov, har tydliga mål samt systematiskt följs upp och analyseras.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **4 mars 2027** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post till

skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2026:4860) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

Huvudmannens arbete med att skapa förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska

Inom detta område granskas huvudmannens systematiska kvalitetsarbete avseende språkutvecklande arbete i förskola. Området omfattar också hur huvudmannen stöttar rektorn i hur det språkutvecklande arbetet organiseras och genomförs i verksamheten samt vilket avtryck det får i verksamheten.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen skapar i flera delar förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska, men utvecklingsområde finns. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med förskolepersonal, rektor och representanter för huvudman samt inkommen dokumentation.

Huvudmannens systematiska kvalitetsarbete

Huvudmannen genomför inga egna kartläggningar av det språkutvecklande arbetet, men ger rektorn och personalen vissa förutsättningar genomföra sådana kartläggningar. I början av varje hösttermin gör personalen en kartläggning av barnens behov och utmaningar vad gäller bland annat språk. Utifrån kartläggningarna formulerar varje avdelning sedan en språkplan med tillhörande mål och aktiviteter som följs upp månadsvis i dialog med rektorn. Rektor för också vidare denna information till

huvudmannen vid månatliga styrelsemöten. Kartläggningarna bygger dock främst på personalens observationer och informationen är i nuläget inte tillräckligt strukturerade för att ge huvudmannen en tydlig bild av barnens språkliga progression. Framöver planerar huvudmannen emellertid att stötta rektorn och personalen i kartläggningen genom att tillhandahålla en mall för utvärdering av lärande i språk och kommunikation.

Huvudmannen har inte fattat beslut om utvecklingsområden för det språkutvecklande arbetet och gör inte heller några särskilda uppföljningar i syfte att utveckla förskolans arbetssätt på området. Huvudmannen har visserligen, utifrån ett uppdrag från stadsdelsnämnden, prioriterat det språkutvecklande arbetet, men det är förskolepersonal på respektive avdelning som tar fram språkplaner med mål och aktiviteter som sedan följs upp av rektorn inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Rektorn har i sin uppföljning dock noterat att personalens språkplaner är så omfattande att det är svårt att nå målen och att genomföra alla aktiviteter. Huvudmannen är dock inte delaktig i att följa upp målen och aktiviteterna i språkplanerna men tar del av viss information om arbetet genom förskolans systematiska kvalitetsarbete. I huvudmannens kvalitetsarbete för föregående läsår anges ett behov av att satsa mer på språket. Huvudmannen uppger dock att det inte har konkretiserats vad den satsningen ska innebära, utöver stöd av logoped.

Huvudmannens stöd till rektorn

Huvudmannen ger i viss utsträckning rektorn stöd i hur det språkutvecklande arbetet organiseras och genomförs i verksamheten. Som stöd för rektorn och personalen har huvudmannen tagit fram en språkpolicy som beskriver övergripande utgångspunkter, mål och arbetssätt för det språkutvecklande arbetet. Språkpolycyn ger viss vägledning kring hur verksamheten kan främja barns språkutveckling i svenska samt innehåller gemensamma, generella utgångspunkter för bland annat högläsning, litteratur, lärmiljöer och samverkan med vårdnadshavare. Den utgör därmed ett visst stöd för rektorns planering och organisering av det språkutvecklande arbetet. Huvudmannen har även ett samarbete med externa aktörer genom en logoped och en specialpedagog, som bidrar med stöd i verksamheten. Vidare ger huvudmannen rektorn organisatoriska förutsättningar att leda det språkutvecklande arbetet genom att avlasta rektorn vad gäller administrativa uppgifter. Därtill har huvudmannen fattat beslut om att omorganisera småbarnsgruppen till två mindre grupper, för att personalen ska ha bättre möjligheter att arbeta språkutvecklande och få möjlighet att föra samtal med varje enskilt barn varje dag. Samtidigt framkommer att huvudmannens stöd är begränsat när det gäller hur det språkutvecklande arbetet konkret ska genomföras.

Huvudmannen har inte identifierat om rektorn och personalen behöver ytterligare stöd i det språkutvecklande arbetet.

Huvudmannen stöttar till viss del rektorn med hur personalen ska arbeta språkutvecklande i svenska i en flerspråkig miljö och hur de ska hantera balansen mellan språkutvecklande arbete i svenska respektive modersmål. I språkpolicyen beskrivs bland annat att svenska språket används på förskolan medan vårdnadshavare uppmuntras att använda barnens modersmål i hemmet. Språkpolicyen beskriver arbetssätt som syftar till att stärka banden mellan barnens språk, exempelvis genom att samma litteratur används på svenska på förskolan och på barnens modersmål i hemmet.

Avtryck i förskoleverksamheten

Huvudmannens stöd till förskolan får reella avtryck i det språkutvecklande arbetet i verksamheten. Huvudmannens språkpolicy och det gemensamma arbetssättet bidrar till ett språkutvecklande arbete, där barns språkutveckling i svenska ges ett tydligt fokus samtidigt som barnens modersmål tas tillvara. Den delade småbarnsgruppen ger förutsättningar för ett mer språkutvecklande arbetssätt genom att personalen kan arbeta i mindre grupper och ge varje barn tid i samtal och språkliga interaktioner. Förskolepersonalen beskriver i intervju att detta skapar bättre förutsättningar att uppmärksamma och stimulera varje barns språkutveckling. Det framkommer även att arbetssättet lett till konkreta och positiva effekter på barnens språkutveckling.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen behöver systematiskt kartlägga information av relevans för det språkutvecklande arbetet för att kunna göra analyser i syfte att identifiera utvecklingsområden och skapa förutsättningar för ett långsiktigt utvecklingsarbete.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att huvudmannen visserligen samlar in vissa underlag om det språkutvecklande arbetet, men det saknas rutiner, strukturer och dokumenterade arbetssätt för hur det språkutvecklande arbetet ska följas upp, analyseras och användas i det systematiska kvalitetsarbetet. Det saknas också en systematisk uppföljning av vilken effekt huvudmannens stödinsatser har på undervisningen och barnens språkliga utveckling. Utan ett strukturerat och systematiskt

uppföljningsarbete riskerar huvudmannen att dess styrning, prioriteringar och stöd inte blir tillräckligt träffsäkra för verksamhetens behov.

Skolinspektionen rekommenderar därför att huvudmannen, tillsammans med rektorn, utvecklar sitt systematiska kvalitetsarbete genom att systematiskt sammanställa och analysera underlag från verksamheten för att identifiera styrkor, utvecklingsområden och behov av förändringar i det språkutvecklande arbetet. I detta ingår att följa upp vilka effekter insatser har på undervisningen och barnens språkliga utveckling. Analyserna bör användas som grund för huvudmannens prioriteringar, styrning och stöd till verksamheten.

Huvudmannens arbete för att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska

Inom detta område granskas huvudmannens samarbete med rektorn i arbetet både med kompetensförsörjning och med kompetensutveckling. Området omfattar kompetens såväl gällande svenska som språkutvecklande arbetssätt samt förutsättningar för att genomföra och befästa erbjuden kompetensutveckling.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen arbetar i flera delar med att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska, men utvecklingsområden finns. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med förskolepersonal, rektor och representanter för huvudman samt inkommen dokumentation.

Huvudmannens arbete med kompetensförsörjning

Huvudmannen och rektorn arbetar nära varandra i frågor som rör kompetensförsörjning och har en gemensam bild av verksamhetens behov och förutsättningar avseende kompetensförsörjning. Rektorn och huvudmannen stämmer regelbundet av behovet och huvudmannen ser att förskolan har behov av en förskollärare till. Huvudmannen beskriver samtidigt att det är svårt att rekrytera behöriga förskollärare till förskolan och att det under en period varit svårt att behålla rektorer. Huvudmannen uppmuntrar därför personal att validera eller utbilda sig till förskollärare eller utbilda sig inom montessoripedagogik. Personalen och rektorn framhåller dock huvudmannens inställning med barnen i fokus, god tillgång till olika typer av resurser och en god anda och arbetsgemenskap som viktiga faktorer för att behålla kompetensen i organisationen.

Beakta att personalen har tillräckliga kunskaper i svenska vid rekrytering

Huvudmannen ser till att personalens kunskaper i svenska beaktas i rekryteringen samt följer upp att nyanställd personal visar tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna stödja och stimulera barns språkutveckling. Huvudmannen säkerställer kunskaper i svenska vid nyanställning genom krav på att barnskötare ska ha läst svenska/svenska som andraspråk 3. Vidare har nyanställd personal en provanställning på sex månader och under denna period får huvudmannen genom personalen kännedom om den anställdes kunskaper i svenska inte är tillräckliga. Tillfälliga vikarier omfattas inte av samma meritkrav men även där kontrolleras språkkunskaper i svenska vid intervju.

Huvudmannens arbete med kompetensutveckling

Huvudmannen genomför ingen systematisk kartläggning av förskolepersonalens kompetensutvecklingsbehov, varken gällande det språkutvecklande arbetet eller personalens kunskaper i svenska. Kompetensutveckling erbjuds utifrån personalens önskemål snarare än utifrån identifierade behov i verksamheten. Identifieringen av kompetensutvecklingsbehov sker bland annat informellt i huvudmannens samtal med rektorn och personalen samt genom personalens egna initiativ och önskemål. Huvudmannen väljer också ut vissa kompetensutvecklingsinsatser utifrån intresse och utbildningsanordnare snarare än utifrån en kartläggning av faktiska behov. Ett exempel är att all pedagogisk personal under nästa läsår ska ta del av en utbildning om barns språk och interkulturella utveckling via en branschorganisation.

Huvudmannen skapar dock goda organisatoriska förutsättningar så att förskolepersonal får reella möjligheter att delta i de kompetenshöjande insatser genom att bland annat erbjuda digitala utbildningar som kan genomföras i anslutning till verksamheten. Pedagogerna uppger att det inte är några problem om de behöver vara frånvarande för att gå kurser, då huvudmannen säkerställer att deras frånvaro inte påverkar verksamheten. Förskolepersonal som deltagit i kompetenshöjande insatser ges möjlighet att redogöra för övrig personal vad de har med sig från kursen eller utbildningen och sprida kompetensen i personalgruppen. Däremot finns ingen struktur för att följa upp om kompetenshöjande insatser ger den effekt i verksamheten som avses.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen behöver säkerställa att kompetensutvecklingsinsatser genomförs utifrån identifierade behov, har tydliga mål samt systematiskt följs upp och analyseras.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att huvudmannen inte kartlägger verksamhetens kompetensutvecklingsbehov vad gäller språkutvecklande arbete och inte heller följer upp effekten av genomförda kompetensutvecklingsinsatser på området. En risk med detta är att insatserna inte blir tillräckligt träffsäkra.

Skolinspektionen rekommenderar därför att huvudmannen tillsammans med rektorn utvecklar ett systematiskt arbete med att kartlägga verksamhetens kompetensutvecklingsbehov utifrån identifierade behov och tydliga mål, samt följer upp och analyserar effekterna av genomförda kompetensutvecklingsinsatser. Detta kan exempelvis göras genom att regelbundet identifiera kompetensutvecklingsbehov, dokumentera vilka behov som ligger till grund för kompetensutvecklingsinsatserna samt sätta utvärderingsbara mål. Huvudmannen behöver sedan följa upp hur insatserna påverkar förskolepersonalens kompetens, verksamhetens arbetssätt och barnens språkutveckling. Vidare rekommenderar Skolinspektionen att uppföljningen sammanställs och används som en del av huvudmannens systematiska kvalitetsarbete.

På Skolinspektionens vägnar

X Anna Sundman Marknäs

Beslutsfattare

Signerat av: Anna Sundman Marknäs

X Maria Lindersson

Föredragande

Signerat av: Maria Lindersson

I handläggningen av ärendet har även Anna Johansson, utredare deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Språklagen (2009:600)

Språket i förvaltningsmyndigheter och andra organ som fullgör uppgifter i offentlig verksamhet är svenska (10 §). Häre ingår såväl kommunala huvudmän som enskilda huvudmän som bedriver förskola.

Skollagen (2010:800)

Det är huvudmannen som har det yttersta ansvaret för att utbildningen genomförs i enlighet med de bestämmelser som gäller för den verksamhet som huvudmannen ansvarar för (2 kap. 8 §).

Det är huvudmannen som ska se till att all personal i verksamheten har nödvändiga insikter i de bestämmelser som gäller och att personalen ges möjligheter till kompetensutveckling (2 kap. 34 a §).

Vad gäller förskoleverksamhet specifikt ska huvudmannen se till att barngrupperna i förskolan har en lämplig sammansättning och storlek (8 kap. 8 §).

Vidare ska huvudmannen, med utgångspunkt i att de nationella målen för verksamheten uppfylls, systematiskt och kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen. För det fall att det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas (4 kap. 3, 5 och 7 §§).

Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2018:50) om läroplanen för förskolan (Lpfö 18 reviderad 2025)

Det framgår av läroplanen att barnen ska erbjudas stimulerande läsmiljöer som skapar intresse och nyfikenhet för såväl skönlitteratur som sakprosa och andra texter. De ska få lyssna till högläsning och ges möjlighet till delaktighet genom att samtala om texter och bilder. Förskolan ska också uppmuntra och ta tillvara barns nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt och barnen ska få utveckla ett nyanserat talspråk och ordförråd samt få möjlighet att leka med ord (1 Förskolans värdegrund och uppdrag, Förskolans uppdrag, språk, kommunikation och skapande)

Det framgår vidare av läroplanen att förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla vissa förmågor:

- förmåga att använda och förstå begrepp, se samband och upptäcka nya sätt att förstå sin omvärld,

- intresse för litteratur, berättelser, bilder och texter samt sin förmåga att använda sig av, tolka, ifrågasätta och samtala om dessa,
- ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften,
- intresse för bokstäver och för att lära sig läsa samt förståelse för hur skriftspråk och symboler kan användas för att förmedla budskap samt
- utveckla både det svenska språket och sitt modersmål, om barnet har ett annat modersmål än svenska (2.2 Omsorg, utveckling och lärande, Mål).

Det anges vidare i läroplanen att förskollärare ansvarar för att varje barn utmanas och stimuleras i sin språkutveckling och utveckling av kommunikation, samt får förutsättningar att utveckla intresse för såväl skönlitteratur som sakprosa och andra texter. Arbetslaget ska i sin tur stimulera barnens språkutveckling och intresse för läsning (2.2 Omsorg, utveckling och lärande, Riktlinjer)

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Granskningen genomförs av 30 huvudmän runt om i landet. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Förskolan Ljuset ek. för. ingår i granskningen. Skolinspektionen genomförde intervjuer med personal i verksamheten och representanter för huvudmannen den 17 juni 2026. Besöket genomfördes av utredarna Maria Lindersson och Anna Johansson.

Förskolan Ljuset ekonomiska förening är ett personalkooperativ som drivs utifrån Montessoripedagogik i form av en ekonomisk förening. Förskolan har funnits i Hjällbo sedan 1998. Förskolan Ljuset har tre avdelningar med 39 barn i åldrarna 1–5 år. På förskolan arbetar två förskollärare och fem barnskötare.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En gruppintervju med förskollärare
- En intervju med rektor
- En gruppintervju med representanter för huvudmannen.
- Dokument som begärts in från huvudmannen

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från alla huvudmän som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras vårterminen 2027.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Skolinspektionen har av regeringen fått i uppdrag att genomföra en granskning avseende förskolors arbete för att stimulera barns språkutveckling i svenska, med fokus på huvudmannens arbete. Granskningen inriktar sig särskilt mot huvudmän för förskolor där annat språk än svenska dominerar. I förskolan har personalen en bärande roll för barns språkutveckling i svenska, vilket ställer höga krav både på deras egna språkliga resurser och på deras kompetens att leda ett systematiskt språkutvecklande arbete. Forskning visar att långsiktig kompetensutveckling, avsatt tid för personalen för analys och reflektion av det egna arbetet och en engagerad ledning är framgångsfaktorer för att stärka det språkutvecklande arbetet med barnen. Enligt skollagen är huvudmannen övergripande ansvarig för att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Fokus för granskningen är således huvudmäns arbete för att skapa förutsättningar i förskolan för barns utveckling i svenska.

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i huvudmännens arbete med att ge förskolor förutsättningar att arbeta med och stimulera barns språkutveckling i svenska. Granskningen ska särskilt inrikta sig på huvudmän för förskolor där annat språk än svenska dominerar. Bedömningarna görs i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier. För att uppfylla granskningens syfte ska följande frågeställningar besvaras:

- I. I vilken utsträckning skapar huvudmannen förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska av god kvalitet?
- II. I vilken utsträckning är huvudmannens arbete för att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska av god kvalitet?